

Приватний комплекс безперервної освіти «Школа «Ейдос»

вул. Нижньодніпровська, 4а, м. Запоріжжя, Україна, 69091,
тел. (061) 220-02-13, 220-90-04, факс 220-06-37
e-mail: eidos-zp@ukr.net Код ЄДРПОУ 26074504

Анотація перспективного педагогічного досвіду

Номінація «Компетентнісна освіта: технології та управління»

ПІБ автора:

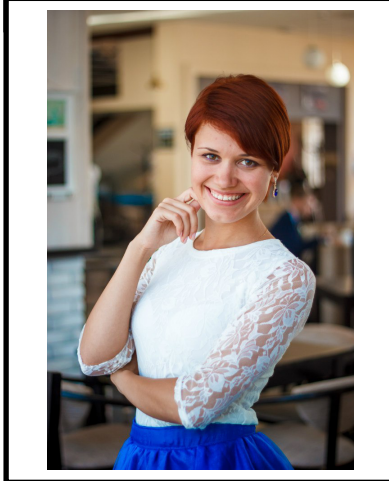
Зінченко М.О.

Посада, категорія, звання: педагог-організатор приватного комплексу безперервної освіти «Школа «Ейдос»».

Повна назва школи: приватний комплекс безперервної освіти «Школа« Ейдос »

Директор: Гречинарова Олена Михайлівна

Адреса школи: вул. Нижньодніпровська, 4а, м. Запоріжжя, Україна, 69091, тел. (061) 220-02-13, 220-90-04, факс 220-06-37, e-mail: eidos-zp@ukr.net

ПІБ автора:

Козаченко Ю.А. Посада,

категорія, звання: педагог-організатор приватного комплексу безперервної освіти «Школа«Ейдос»», соціальний педагог II категорії.

Тема «Технологія запровадження безурочних проектів з метою формування у учнів дослідницького стилю мислення»

Провідна педагогічна ідея досвіду

Ідея досвіду полягає у створенні нової структури навчально-виховного процесу, який є незалежним від часу, географічного положення, є метапредметним та сприяє формуванню у учнів дослідницького стилю мислення.

Запропонована технологія дозволить кожному учню самостійно планувати та здійснювати пошукову діяльність, аналізувати інформацію, будувати власні гіпотези і робити висновки, виходячи з проведеної дослідницької роботи. Учитель у цьому процесі отримує роль консультанта і матиме за необхідності відповідати на поставлені учнями питання. Такий перерозподіл ролей у навчально-виховному процесі, де учень стає головною діючою особою без обмежень у часі та просторі, підвищує мотивацію учня до навчання, формує самостійність та відповідальність за отриманий результат.

Обґрунтування актуальності та перспективності досвіду

Успіх у сучасному світі багато в чому залежить від здатності людини організувати своє життя як проект: визначити віддалену і найближчу перспективу, знайти і залучити необхідні ресурси, скласти план дій і, здійснивши його, оцінити, чи вдалося досягти поставлених цілей, чи відповідає отриманий результат уявному.

Головне завдання сьогодні, щоб учні вміли використовувати отримані знання в повсякденному житті, могли самостійно будувати гіпотези і робити висновки, ініціативно шукати засоби вирішення нових життєвих завдань, що постають перед людиною. Як своєрідну альтернативу традиційним знанням, умінням і навичкам сьогодні розглядають компетентність. І формування і перевірка сформованості компетентності може здійснюватись лише у ситуації невідомості. Тобто потрібні технології, які б дали можливість занурити дитину у ситуацію непередбачуваності. Таку можливість, на наш погляд, дає технологія проекту в поєднанні з безурочною формою навчання. В школі «ЕйдоС» цю технологію запроваджено під назвою Безурочний проектний день.

Науково-теоретична база досвіду

Теоретичною базою досвіду є Концепція розвитку та навчання у Школі «ЕйдоС», якою передбачено всебічний розвиток та навчання дитини та постійне вдосконалення освітнього простору школи для задоволення цієї мети. Такі дослідники, як Гін А., Грединарова О., Полат Є., Сергієв І., Блум Б. неодноразово зверталися до проблеми пошуків альтернативних методів навчання. На основі їх наукових здобутків було побудовано запропоноване дослідження.

Стисла анотація досвіду

В роботі підіймаються теми актуальності та перспективності проектного навчання у школі. Практичний досвід з методики формування в учнів дослідницького стилю мислення через впровадження безурочних проектних днів викладений у вигляді розробок саме проектних завдань та ситуацій з описом технології їх проведення. Наведено розгорнутий алгоритм створення тематичного проекту з урахуванням предметів гуманітарного та природничо-математичного циклу, його проведення та визначення результатів. Після опису алгоритму дій надано приклади створених та апробованих шкільних проектів безурочних днів у середній ланці навчання.

Матеріал придатний для використання вчителями у навчально-виховному процесі.

Результативність впровадження досвіду

У Школі «ЕйдоС» діє система безурочного навчання, це Безурочні проектні дні. Виконуючи спеціальні комплексні завдання для виконання дослідницького проекту, учні застосовують знання, отримані на уроках з навчального циклу предметів, для вирішення повсякденних життєвих ситуацій. Діти приміряють на себе різні соціальні ролі, наприклад, бути мером міста, творцем свого Старт-апу, винахідником, PR-менеджером або керівником власної туристичної фірми. Під час проведення проекту учні самостійно освоюють всі аспекти запропонованої теми, пов'язуючи між собою знання одразу із декількох предметів, будують власні гіпотези та роблять висновки. Таким чином набуває

розвитку їх пізнавальна ініціатива та самостійність. Психологічна служба Школи «ЕйдоС» підтверджує результативність та доцільність впровадження такої технології навчання.

Репрезентація досвіду: доповідь на XI Міжнародній науково-практичній конференції "Иновационные педагогические техники" и Фестиваль "Школа по-новому", Запоріжжя, 2015

Посилання на матеріал http://www.eidos.zp.ua/news/schoolnews/materialy-dlya-pedagogicheskoy-vystavki-2015-g_142.html

EIDOS

**Я слышу, и я забываю.
Я вижу, и я помню.
Я делаю, и я понимаю.
Конфуций**

Успіх у сучасному світі багато в чому визначається здатністю людини організувати своє життя як проект: поставити мету, визначити дальню і найближчу перспективу, знайти і залучити необхідні ресурси, намітити план дій і, здійснивши його, оцінити, чи вдалося досягти поставлених цілей. Щоб здійснити це все, потрібно мати дослідницький стиль мислення, дослідницьку поведінку. «Дослідницька поведінка – це поведінка, спрямована на пошук та придбання нової інформації. Дослідницька поведінка, ініціативність є незамінними чинниками в розвитку пізнавальних процесів всіх рівнів, в придбанні соціального досвіду і розвитку особистості в цілому. В свою чергу, сама дослідницька поведінка реалізовується і розвивається під потужним впливом особистісних і соціальних факторів» [1, 34], і одним із найвпливовіших факторів є школа. Але протиріччя полягає в тому, що соціальне замовлення на творче дослідницьке мислення та поведінку, необхідних у все більш нових і непередбачуваних обставинах, вимагає максимально повної свободи практичних і інтелектуальних дій, а традиційна школа затискає дитину в рамки традиційного уроку зі сталим форматом змісту та часовим обмеженням.

За традиційною формою навчання, яка, навіть важко уявити собі у зв'язку зі змінами у світі в цілому, бере початок з церковно-приходської школи та класно-урочної форми організації навчання за Я.А.Коменським, успішність навчання залежить від того, наскільки добре ти запам'ятав розповідь вчителя, або параграф в підручнику та зміг відтворити матеріал при перевірці. Накопичення знань, по колишньому, є головною метою, а ситуації для їх застосування або зовсім не пропонуються дітям, або є застарілими та примітивними. Тому і відношення до шкільного навчання є як до чогось, що потрібно щоб отримати гарні оцінки і документ про освіту, а не як до чогось, що є цікавим і корисним, що є самим життям.

У результаті не забезпечується висока якість засвоєння навчального матеріалу, відсутня мотивація до пізнавальної діяльності. Школярі, знаючи правила і формули, часто не вміють правильно використовувати інформацію з графіків, таблиць, діаграм, обчислювати проценти, планувати свої власні витрати, наприклад, сплачуючи за рахунок в ресторані або продумуючи більш вигідні варіанти поїздки на відпочинок.

Головне завдання сьогодні, щоб учні отримували знання і відразу розуміли де і вміли як використовувати їх в типових та нетипових ситуаціях, могли самостійно будувати гіпотези і робити висновки, ставити запитання і шукати відповіді, ініціативно шукати засоби вирішення нових життєвих завдань, що постають перед людиною. У зв'язку з цим, як своєрідну альтернативу традиційним знанням, умінням і навичкам сьогодні розглядають компетентність. Але парадокс компетентності полягає в тому, що вона виявляється тільки за межами ситуації, в якій набувається учнем і контролюється вчителем. У відповідності до Концепції виховання та розвитку дитини у «Школі «ЕйдоС», в якій метою школи є всебічний розвиток дитини, вся навчально-виховна система школи, ще з початку її заснування, була спрямована на формування універсальних компетенцій: відсутність дзвінків та загальних сигналів до початку діяльності, відсутність єдиної форми одягу за наявності вимог до дотримання стилю в одязі, використання в оформленні школи результатів творчої діяльності дітей, а також мотиваторів до цілепокладання і позитивного стилю мислення, наявність розгалуженої мережі факультативів та нетрадиційних курсів за вибором (TRIZ, ейдетика, філософія, технологія «Інтелект», психотренінг, хореографія); рівні можливості для всіх учнів брати участь у інтелектуальних змаганнях, наявність рейтингової системи та публічності її результатів, різноманітність тематики та форм проведення позаурочних виховних заходів. Попри це, відчувалась недостатність форм та методів роботи з учнями щодо формування компетенцій саме на уроках та розширення

спектру життєвих ситуацій щодо застосування знань та перевірки власне компетентності. То ж протягом останніх п'яти років методичною темою школи «ЕйдоС» було формування у учнів універсальних та предметних компетенцій: засоби та методи формування, форми взаємодії, засоби відстеження сформованості, критерії оцінки. В ході дослідження було зроблено висновки, що формування предметних та універсальних компетенцій повинно і може проходити на уроках і позаурочних заходах; формування компетентності, як комплексного явища, відбувається, на наш погляд, поза традиційною класно-урочною діяльністю.

Для організованого і системного запровадження проектно-дослідницької діяльності директором школи «ЕйдоС», кандидатом психологічних наук, доцентом кафедри практичної психології ЗНУ м.Запоріжжя Грединаровою О.М. було складено Положення про навчально-дослідницьку діяльність учнів школи «ЕйдоС»[2]. У відповідності до Положення, проектно-дослідницька діяльність учнів - це процес спільної діяльності учня і педагога з виявлення сутності досліджуваних явищ і процесів щодо відкриття, фіксації, систематизації суб'єктивно і об'єктивно нових завдань. Для реалізації поставленої мети вирішуються наступні завдання:

- сформувати в учнів інтерес до пізнання світу, до виявлення сутності процесів і явищ науки, техніки, мистецтва, природи, суспільства, до навчально-дослідницької діяльності;

- розвивати у школярів уміння та навички, необхідні для проведення навчально-дослідницької діяльності, здатності до самостійного творчого мислення, вміння використовувати отримані знання на практиці;

- сприяти вмотивованам вибору професії.

Педагогічним колективом було систематизовано та приведено у відповідність для загального розуміння та використання перелік універсальних компетенцій, які формуватимуться у учнів:

1. Організаційна: вміння ставити мету, планувати діяльність у просторі та часі, орієнтуючись на кінцевий результат; вміння працювати за інструкцією; знаходити ресурси для досягнення мети; контролювати й оцінювати проміжний і кінцевий результат.

2. Інформаційна: пошук і вміння користуватися різними джерелами інформації; складання власних інформаційних джерел; вміння аналізувати і систематизувати інформацію.

3. Комунікативна: вміння співпрацювати в колективі; виступати перед аудиторією; задавати питання і відповідати; вміння аргументовано довести свою точку зору до співрозмовника; дотримуватися норм усного та писемного мовлення.

4. Інтелектуально-логічна: вміння аналізувати, синтезувати, класифікувати навчальний матеріал, узагальнювати і робити висновок; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, аналогії, абстрагувати.

5. Творча: переносити знання, спосіб діяльності, наявний досвід в нову ситуацію; вибудовувати гіпотезу; ставити експеримент; проводити дослідження; при необхідності створювати нові об'єкти або удосконалювати вже наявні.

. Виходячи з цього, метою педагога є побудувати навчальний процес так, щоб:

- створити ситуацію, яка породжує необхідність знайти і вирішити задачу або виконати завдання;
- забезпечити необхідність пошуку нових засобів і способів вирішення проблеми, не даючи їх у готовому вигляді;
- дати можливість при виконанні завдання використати наявні предметні знання та вміння;
- створити мотивуючу потребу для відкриття нових знань і формування нових умінь.

Виконати вище перераховані завдання можна створюючи компетентнісні завдання (як мінімум) або запроваджуючи проектно-дослідницьку діяльність з безурочною формою

роботи учнів, де вчитель отримує лише роль консультанта і відповідає тільки на правильно поставлені учнями питання.

Метою даного досвіду є показати один із прикладів формування компетентної особистості з дослідницьким стилем мислення за допомогою запровадження безурочних проектних днів зі збереженням навчального часу та дотриманням вимог щодо засвоєння програмового матеріалу, передбачених нормативами.

Слід зазначити, що такий метод навчання є перспективним, але найбільшої ефективності він досягає у разі використання його в тандемі з класичною формою навчання, де учні матимуть можливість здобувати базові програмні знання, та й одразу ж використовувати їх у штучно створених ситуаціях, наближених до реального життя. Таким чином зростає щира зацікавленість та стійка мотивація до шкільного навчання. Крім того завдяки використанню актуальних для молоді тем підвищується рівень мотивації учнів до дослідницької діяльності, пізнавальної активності та формування критичного мислення.

Дослідження теми побудовано на основі наукових здобутків педагогів, психологів та соціологів Гіна А., Грединарової О., Полат Є., Сергієва І. Теоретичною базою досвіду є Концепція розвитку та навчання у Школі «ЕйдоС», якою передбачено всебічний розвиток та навчання дитини та постійне вдосконалення освітнього простору школи для задоволення цієї мети.

У Школі «ЕйдоС» система безурочного навчання існує під назвою «День проекту». День проекту проводиться два-три рази на місяць і триває протягом навчального дня. Учнім видаються спеціальні комплексні завдання, де необхідно застосувати навчальні знання для вирішення повсякденних життєвих ситуацій, для виконання дослідницького проекту створюються відповідні умови. В учнів є можливість приміряти на себе різні соціальні ролі, наприклад, бути мером міста, творцем свого Старт-апу, винахідником, PR-менеджером або керівником власної туристичної фірми. Завдання побудовані так, щоб діти могли самостійно освоїти всі аспекти теми проекту.

Алгоритм дій для розробки проектних безурочних днів, який включає в себе три основні етапи: створення проектної роботи, проведення та аналіз є наступним.

I етап

На цьому етапі здійснюється підбір актуальної для учнів теми та починається пошук різноманітної інформації (статті, відеоролики, інформаційно-аналітичні збірки тощо) до обраної теми. Після чого проводиться аналіз та систематизація обраних матеріалів, на основі яких формується провідна ідея та створюється модель життєвої ситуації. Виходячи з основної теми та враховуючи програмовий матеріал розроблюються спеціальні компетентнісні завдання, виконуючи які учень повторить отримані або здобуде нові необхідні знання для створення кінцевого продукту (презентація, відеозвернення, анімація, відеоролик, стар-ап, рекламна продукція тощо). Працюючи над завданнями учень вчиться отримувати інформацію з різних видів джерел (діаграми, таблиці, публіцистичні статті, офіційні документи, статистичні звіти тощо), аналізувати, висувати гіпотези, проводити власні розрахунки та робити висновки. Для розробки компетентнісних завдань підключаються вчителі-предметники, які мають за мету реалізувати в цих завданнях власну предметну мету у відповідності до програми. Розроблені завдання необхідно розташувати в логічній послідовності у відповідності до основної теми та ідеї проекту. Проектне завдання готується та видається учням у друкованому вигляді, як це показано у додатках.

II етап

Проведення проектного без урочного. Цей етап можна поділити умовно на підготовчий та етап власне реалізації проекту.

На підготовчому етапі проводиться розподіл кураторів робочих груп та за день до реалізації проекту проводяться організаційні збори педагогів, на яких вчителі

знайомляться з роботою, отримують консультацію розробників щодо виконання завдань та ставлять запитання, які можуть виникнути в процесі роботи.

Також на підготовчому етапі складається графік консультацій вчителів, які за розкладом в цей день мають проводити уроки і саме брали участь в складенні завдань. Під час консультацій педагог зможе за запитом учнів надати необхідні теоретичні знання та матеріали.

Етап реалізації проекту починається зранку, з перших загальних зборів учнів, які беруть участь у проектному безурочному дні. Під час зборів жеребкуванням або виборами формуються робочі групи (по класам або різновікові) та роздаються розроблені завдання. Також оголошуються імена кураторів груп, строки виконання проекту та відповідальні особи, які координують загальний робочий процес та приймають виконані роботи. Залежно від провідної ідеї проекту, учні починають працювати індивідуально або об'єднуються в групи (до п'яти осіб).

У зазначений термін проводяться підсумкові загальні збори під час яких проходить презентація кінцевого продукту, підведення підсумків та рефлексія.

III етап

На етапі аналізу проведеного проектного безурочного дня здійснюється перевірка виконаних завдань. Оцінювання проводиться за двома критеріями: знання програмового матеріалу (оцінку зі свого предмету виставляють вчителі за правильність виконання) та вирішення компетентнісних завдань (оцінку виставляють координатори, враховуючи творчий підхід, глибину розуміння, креативне вирішення проблеми тощо у відповідності до заявлених критеріїв). За підсумками перевічених робіт визначається загальний лідер.

За таким алгоритмом вже другий рік поспіль в Школі «ЕйдоС» проводяться проектні безурочні дні. Саме ця форма роботи дозволяє учням отримати досвід у вирішенні життєвих ситуацій, використовуючи накопичені знання програмового матеріалу, зростає зацікавленість вивчення шкільних предметів, підвищується рівень мотивації учнів до дослідницької діяльності, пізнавальної активності, формування критичного мислення та проживання різних соціальних ролей.

Пропонуємо ознайомитись з прикладами створених та апробованих шкільних проектів безурочних днів для середньої ланки навчання.

Додаток 1: проект дня «Kraina.ua»

Додаток 2: проект дня «Start-up»

Список використаних джерел

1. Поляков А.Н. Противодействие исследовательскому поведению и исследовательское поведение как защита от противодействия // Исследовательская работа школьников, 2006, №17
2. Грдинарова О.М. Исследовательская и проектная деятельность
Режим доступа: <http://www.eidos.zp.ua/edutech/issledovaniya/>
3. Гін А. А. Прийоми педагогічної техніки: Свобода вибору. Відкритість. Діяльність. Зворотній зв'язок. Ідеальність: Посібник для вчителів. - Харків: Основа, 2015.
4. Сергеев И.С. “Как организовать проектную деятельность?”. – М., Аркти, 2004 г.
5. Полат Е.С. Метод проектов – М., 2000.
6. Савенков А. І. Содержание и организация исследовательского обучения школьников. М., 2004.

EIDOS